

“Een gewichtig ambt gewogen”

advies van de commissie tarieven gerechtsdeurwaarder

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Opdracht	5
1.2	Werkwijze	6
2	Afbakening ambtshandelingen	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Kenmerken van ambtshandelingen	7
2.3	Reikwijdte van ambtshandelingen	8
2.3.1	Met ambtshandelingen samenhangend werk	8
2.3.2	Ontvangen van betalingen	9
2.3.3	Niet afgeronde ambtshandelingen	10
3	Ambtshandelingen met schuldenaarstarief	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Twee hoofdgroepen	11
3.3	Uitwerking	12
3.3.1	Inleidende, uitvoerende of afrondende verrichtingen	13
3.3.2	Niet afgeronde ambtshandelingen	13
3.3.2.1	Procesinleidende fase	14
3.3.2.2	Executoriale fase	14
4	Kostprijsonderzoek	17
4.1	Voortraject	17
4.2	Aanbesteding	17
4.3	Opdracht	17
4.4	Rapport KPMG	18
4.5	Conclusie commissie	19
5	Tarieven	21
5.1	Tabel	21
5.2	Toelichting	22
6	Verhogingen	25
6.1	Vergeefse poging betekening, voorlopig niet doorgaan beslag roerende zaken in de executoriale fase en vergeefse poging tot gijzeling	25
6.2	Getuigen	25
6.3	Tijdsintensieve ambtshandelingen	26
6.4	Verschotten	27
6.5	BTW	29

7	Voorschotten	31
8	Uitzonderingen	33
9	Aandachtspunten	35
9.1	Proportionaliteit	35
9.2	Mogelijke bevoordeling opdrachtgevers	35
9.3	Bekosting in het kader van de gefinancierde rechtsbijstand	35
9.4	Overgangsrecht	36
	Bijlagen	37
1.	Instellingsbesluit	37
2.	Algemene maatregel van bestuur (concept)	39
3.	Catalogus van ambtshandelingen	67
4.	Matrix ambtshandelingen met de daaraan verbonden ambtelijke werkzaamheden	75
5.	KPMG-rapport “Analyse kostprijzen ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders”	77
6.	Kostprijsberekening viertal afgeleide producten	161
7.	Kostprijsberekening beslag op periodieke betalingen (na vermindering)	167
8.	Kostprijsberekening verhogingen	169
9.	Artikel 89 Gerechtsdeurwaarderswet	175

1 Inleiding

1.1 Opdracht

In verband met de nieuwe Gerechtsdeurwaarderswet zullen de tarieven voor ambtshandelingen worden herzien. Thans is sprake van vaste tarieven voor ambtshandelingen¹. Indexering van deze tarieven heeft sinds 1992 niet plaatsgevonden.

Nadat in het wetsvoorstel in eerste instantie was voorzien in een stelsel van maximum tarieven, heeft de regering naar aanleiding van de parlementaire behandeling het wetsvoorstel in die zin gewijzigd dat de prijsvorming in de relatie opdrachtgever–gerechtsdeurwaarder volledig vrij wordt gelaten en de kosten die op de schuldenaar verhaald mogen worden vaste, door de overheid vastgestelde op kostprijs gebaseerde bedragen dienen te zijn². Dit stelsel van vrije tarieven en vaste tarieven is ingegeven door enerzijds de wens van prijsconcurrentie – en mede daardoor van meer marktwerking – en anderzijds de bescherming van de schuldenaar, die bij de afspraken tussen opdrachtgever en gerechtsdeurwaarder geen partij is. Het fundament van deze vaste schuldenaarstarieven wordt in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gelegd³.

Om tot vaststelling van vaste schuldenaarstarieven te komen moeten de ambtshandelingen worden afgebakend. Vastgesteld moet worden wat een ambtshandeling is en welke werkzaamheden daar deel van uitmaken of daarmee zodanig nauw verband houden dat zij geacht worden daarvan deel uit te maken. In de huidige wet- en (private) regelgeving⁴ is die afbakening in het licht van de actuele ambtspraktijk van de deurwaarder niet altijd even scherp. Daarnaast dient te worden gezien welke ambtshandelingen van een schuldenaarstarief moeten worden voorzien.

Voor de bepaling van een vast schuldenaarstarief voor de onderscheiden ambtshandelingen dient ten slotte de kostprijs van die handelingen te worden berekend.

De Staatssecretaris van Justitie heeft een commissie ingesteld om hierover advies uit te brengen. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de consumenten (opdrachtgevers en schuldenaren), de advocatuur, de gerechtsdeurwaarders, het Ministerie van Economische Zaken en het Ministerie van Justitie en staat onder voorzitterschap van mr. A.R. van der Winkel, vice-president van de Arrondissementsrechtbank te Almelo.

De Staatssecretaris heeft de commissie bij besluit van 11 januari 2000 ingesteld. Het instellingsbesluit is als bijlage 1 bij dit rapport opgenomen. De commissie heeft de opdracht te adviseren over:

- een goede afbakening van ambtshandelingen van de gerechtsdeurwaarders,
- de kostprijzen die aan deze handelingen dienen te worden verbonden,
- de regels voor het betalen van voorschotten op hetgeen door de opdrachtgever aan de gerechtsdeurwaarder verschuldigd is.

Ten tijde van de formulering van de opdracht was in het wetsvoorstel voor een Gerechtsdeurwaarderswet vastgelegd dat de tarieven bij algemene maatregel van bestuur (amvb) worden geregeld. In het verlengde daarvan is de commissie opgedragen haar advies uit te brengen in de vorm van een concept-amvb.

Nadat de commissie met haar werk was begonnen, is in het voorstel van wet een tweetal veranderingen aangebracht die voor de uitvoering van de taak van de commissie van belang zijn. Bij de vierde nota van wijziging, aangeboden op 26 januari 2000, werd de wettelijke basis voor het vaststellen van vaste schuldenaarstarieven in

¹ Op grond van de vijfde titel van de Wet tarieven in burgerlijke zaken (Wtbz) geregeld in de artikelen 14 e.v. van het Deurwaardersreglement.

² Kamerstukken II, 22 775, nr. 16, Nota naar aanleiding van het nader verslag, p. 9 e.v. "Invoering van een stelsel van maximumtarieven voor ambtshandelingen; heroverweging".

³ Artikel 57, lid 5, artikel 57a, lid 3, en artikel 434a Rv.

⁴ Artikel 53, lid 2 Wtbz en Reglement niet-ambtelijke rechtspraktijk, Vademecum KVG.

het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gelegd, als deel van de regeling aangaande de proceskostenveroordeling. Voordien legde het wetsvoorstel de grondslag in de Gerechtsdeurwaarderswet zelf. De vijfde nota van wijziging, aangeboden op 31 maart 2000, plaatste ook het anker voor het vaste schuldenaarstarief ter bepaling van de kosten van executie in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Deze wijzigingen betekenen, dat de algemene maatregel van bestuur waarover de commissie van advies moet dienen een tweeledig wettelijk fundament voor het schuldenaarstarief zal kennen en als gevolg daarvan twee groepen van ambtshandelingen – de procesinleidende en de executorialie – waaraan vaste schuldenaarstarieven kunnen worden verbonden. Zelfs wanneer de cirkel om deze verzamelingen ruim wordt getrokken, zullen er ambtsverrichtingen zijn die niet de inleiding of voltooiing van een geding betreffen, en die evenmin strekken tot uitvoering van een executorialie titel. Het exploitatiedocument dat wordt uitgebracht omdat bij overeenkomst werd bepaald dat een wilsverklaring schriftelijk moet worden gedaan, is daar een voorbeeld van. Bij haar onderzoek naar de kostprijs van ambtshandelingen en haar daaruit voortvloeiend advies aangaande vaste schuldenaarstarieven heeft de commissie zich echter beperkt tot de ambtshandelingen die in de berekening van de proceskosten onderscheidenlijk de bepaling van de kosten van tenuitvoerlegging kunnen worden betrokken.

1.2 Werkwijze

De commissie is gestart met het formuleren van een opdracht met betrekking tot een uit te besteden kostprijsonderzoek van ambtshandelingen en – vervolgens – met de selectie van een onderzoeksbureau dat de opdracht zou moeten uitvoeren. Deze opdracht is gegund aan KPMG-Consulting (zie paragraaf 4.2). Alvorens een al omvattend kostprijsonderzoek op basis van de door de commissie gestelde uitgangspunten – een werklastonderzoek (tijdmeting) en een financieel onderzoek – te kunnen verrichten, is een inventarisatie van ambtshandelingen tot stand gebracht waarvoor een kostprijs moest worden berekend. Onderzocht en vastgesteld is welke (werk)processen (ten minste) benodigd zijn om tot de onderscheiden ambtshandelingen te komen. Een procesbeschrijving van de ambtshandelingen bleek er niet te zijn. Teneinde daarin op korte termijn te voorzien heeft de Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders (KVG), met instemming van de commissie, Ernst & Young Consulting (E&Y) ingeschakeld. De uitkomsten van het onderzoek van E&Y zijn met enige aanvullingen door de commissie als uitgangspunt genomen voor het genoemde werklastonderzoek van KPMG. De commissie heeft KPMG intensief begeleid in haar onderzoek. Tussentijds heeft zij resultaten regelmatig geëvalueerd en waar nodig lopende het onderzoek beslissingen genomen. Op basis van het kostprijsonderzoek heeft de commissie een advies aangaande het tarief van ambtshandelingen geformuleerd en dit in een concept-amvb neergelegd (bijlage 2).

2 Afbakening ambtshandelingen

2.1 Inleiding

Advies over een goede afbakening van ambtshandelingen is het eerste element van de opdracht aan de commissie. Dit noodzaakte de commissie zich te bezinnen op de volgende vragen:

- wat kenmerkt het ambtswerk van de gerechtsdeurwaarder?
- welke werkzaamheden maken deel uit van de ambtshandeling?
- welke ambtshandelingen worden belegd met vaste schuldenaarstarieven?

Deze eerste twee vragen worden beantwoord in de paragrafen 2.2 (Kenmerken van ambtshandelingen) en 2.3 (Reikwijdte van ambtshandelingen), de laatste in hoofdstuk 3 (Ambtshandelingen met schuldenaarstarief) van dit rapport.

2.2 Kenmerken van ambtshandelingen

Het eerste lid van artikel 2 van de Gerechtsdeurwaarderswet definieert het ambt van de gerechtsdeurwaarder door de hoedanigheid van de bekleder te noemen alsmede de wettelijke grondslag van zijn taak en vervolgens zijn taken te omschrijven. Dit laatste gebeurt eerst in algemene termen, onder referte aan de wet in ruime zin, daarna in toespitsende bewoordingen door een opsomming te geven van verrichtingen waarmee de gerechtsdeurwaarder als openbaar ambtenaar krachtens de wet is belast. Deze opsomming is generiek en maakt geen aanspraak op volledigheid.

Theoretisch is het mogelijk om tot een volledig overzicht te komen van de artikelen waarin op een ambtelijk handelen van de gerechtsdeurwaarder wordt geduid en een daarop berustende uitputtende opsomming van zijn ambtshandelingen. In dit verband is de digitale editie van de bibliotheek van de Nederlandse wet- en regelgeving met een aantal relevante zoektermen geraadpleegd. Het resultaat daarvan heeft de commissie ervan overtuigd dat het maken van een volledig overzicht praktisch onmogelijk is en dat een dergelijke opsomming niet geschikt is voor opnemning in een algemene maatregel van bestuur. De omvang ervan staat aan de leesbaarheid en de praktische toepassing in de weg. De noodzaak tot aanhoudende en veelvuldige aanpassing van de opsomming aan nieuwe wetten en maatregelen vormt een ander reëel bezwaar.

De commissie heeft onderzocht of er voor alle ambtshandelingen geldende meer specifieke kenmerken zijn te benoemen. De commissie heeft onderkend dat ambtshandelingen op verzoek van de opdrachtgever plegen te worden verricht en bij exploit worden gerelateerd, maar heeft onvoldoende aanleiding kunnen vinden om de opdracht en/of het exploit als constitutief element op te nemen in een algemene definitie die de ambtshandeling nauwer omschrijft dan de artikelen 1 en 2 van de Gerechtsdeurwaarderswet reeds doen.

Met betrekking tot de opdracht heeft zij daarbij in aanmerking genomen dat niet met de noodzakelijke mate van zekerheid kan worden uitgesloten dat bepaalde ambtshandelingen of rechtstreeks daarmee samenhangende handelingen door de gerechtsdeurwaarder ambtshalve worden verricht. De commissie heeft daarbij voor de huidige situatie onder meer handelingen op het oog zoals het zogeheten deurwaarders kort geding en de aanmelding bij de Minister van Justitie van opdrachten die in strijd met de volkenrechtelijke verplichtingen van de staat zouden kunnen komen.

Voorts heeft de commissie in aanmerking genomen dat (wils-)gebreken in de rechtsverhouding tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder niet afdoen aan de wettelijke basis van hetgeen de gerechtsdeurwaarder als openbaar ambtenaar verricht.

Verder betwijfelt de commissie of het opnemen van de opdracht als constitutief vereiste van de ambtshandeling, zal kunnen leiden tot een nauwere omschrijving van de ambtshandeling. In het individuele geval zal immers moeten worden onderzocht waartoe de opdracht, die vaak in algemene bewoordingen wordt gegeven, precies strekte.

Met betrekking tot het opmaken van een *exploot* heeft de commissie overwogen dat dit weliswaar een typische handeling van de deurwaarder is, doch dat niet alle in de wet aan de gerechtsdeurwaarder opgedragen taken belegd dienen te worden met een *exploot* (zie paragraaf 2.3.1).

De commissie is dan ook van oordeel dat het *exploot* niet als constitutief element voor de algemene definitie van ambtshandelingen kan worden opgenomen.

Op basis van het voorgaande kan de commissie de ambtshandelingen van gerechtsdeurwaarders in algemene zin niet anders definiëren dan als alle taken die hem bij of krachtens wet zijn opgedragen of aan hem zijn voorbehouden.

2.3 Reikwijdte van ambtshandelingen

In deze paragraaf stelt de commissie vast welke werkzaamheden deel uit maken van de ambtshandeling en of niet afgeronde ambtshandelingen als ambtshandelingen kunnen worden aangemerkt.

2.3.1 *Met ambtshandelingen samenhangend werk*

In de Wet tarieven in burgerlijke zaken wordt thans bepaald dat “onder ambtshandelingen mede worden verstaan de besprekingen, correspondentie, nazoeking en informaties, die voor de juiste vervulling van die ambtshandelingen noodzakelijk zijn”⁵.

Dit laatste is gericht op de afbakening van de ambtshandelingen en omschrijft enkele processen die (aanvullend) tot een ambtshandeling behoren. Een duidelijke procesbeschrijving van de ambtshandeling in de wet ontbreekt, zodat daaruit onvoldoende kan worden afgeleid welke werkzaamheden wel en welke geen deel uitmaken van een ambtshandeling⁶.

In artikel 2 lid 3 van de Gerechtsdeurwaarderswet worden onder ambtshandelingen tevens begrepen de werkzaamheden die rechtstreeks daarmee samenhangen. Dit zijn niet alleen de aangrenzende werkzaamheden die de gerechtsdeurwaarder persoonlijk verricht. Ook handelingen die hij in het belang van een doelmatige praktijkuitoefening aan zijn medewerkers opdraagt, maar die met zijn persoonlijk optreden tezamen de ambtshandeling vormen, zijn werkzaamheden die in de bedoelde betekenis samenhangen met ambtswerk. Het inschakelen van externen ten behoeve van een juiste vervulling van zijn ambtelijke taken behoort eveneens tot de ambtshandeling⁷. Het uitvoeren van deze werkzaamheden door een externe partij behoort daar echter niet toe (zie paragraaf 6.4: Verschotten).

De commissie heeft de samenhangende werkzaamheden bedoeld in het derde lid van artikel 2 van de Gerechtsdeurwaarderswet restrictief uitgelegd. In geval van inefficiëntie van de opdrachtgever (bijvoorbeeld het aanleveren van gebrekkige stukken, onvoldoende recherche, etc.) behoren de kosten als gevolg daarvan (overleg, correctie, redigeren van het *exploot*, etc.) nimmer aan de debiteur te worden doorberekend. Indien de deurwaarder voor zijn opdrachtgever werkzaamheden verricht die ook door een andere (juridische) dienstverlener of door de opdrachtgever zelf kunnen worden verricht (bijvoorbeeld het concipiëren van een dagvaarding, incasso, recherche, etc.), dan behoort dat tot zijn niet-ambtelijke werkzaamheden, die hij bij zijn opdrachtgever in rekening kan brengen, maar die niet tot uiting kunnen komen in het vaste schuldenaarstarief.

⁵ Artikel 53, lid 2 Wtbz.

⁶ Zo is het thans in de praktijk nog al eens onduidelijk wanneer wel of niet een aanvullend tarief volgens het Reglement niet-ambtelijke rechtspraktijk in rekening kan/mag worden gebracht. Bij circulaire van de Staatssecretaris van Justitie van 1 april 1985 en de daarop volgende circulaire Legel (namens het bestuur van de KVG) is getracht hierin enige duidelijkheid te scheppen.

⁷ Bijvoorbeeld het inschakelen van een slotenmaker, een getuige, etc.

Naar het oordeel van de commissie verdient deze beperkte opvatting met betrekking tot het opstellen van overige (betekenings)explooten, waaronder processen-verbaal met betrekking tot een ambtshandeling, in zoverre uitzondering, dat het in de praktijk vrijwel niet meer voorkomt dat bij de opdracht tot betekening van een titel of bevel aan de gerechtsdeurwaarder een concept-exploot wordt overgelegd. In de rechtspraak wordt de redactie van het exploot van betekening en het bevel gezien als een deel van de ambtelijke taak van de gerechtsdeurwaarder. Deze werkzaamheden zijn door de gerechtsdeurwaarder verregaand gestandaardiseerd en geautomatiseerd. Deze (beperkte) werkzaamheden zijn dan ook als bestanddeel van de ambtshandeling in het kostprijsonderzoek meegenomen. Zij hebben een geringe invloed op de kostprijs en het tarief van die ambtshandelingen.

Een marginale toets van de aangeleverde stukken (controle van aangeleverde concepten op nietigheid), de completering met tijdsaanduiding, de invoeging van de naam van de functionaris, alsmede de gespecificeerde vermelding van kosten en de informatievoorziening (SOFI-nr, GBA) behoren naar het oordeel van de commissie tot de ambtshandeling. Deze werkzaamheden komen derhalve in het schuldenaarstarief tot uitdrukking.

Ten slotte vallen volgens de commissie de in de wet aan de gerechtsdeurwaarder opgedragen taken en bevoegdheden die hij niet per afzonderlijk exploot relateert onder deze paragraaf.

De ambtshandeling verschijnt in de regel in de vorm van een exploot. De taken en bevoegdheden die de gerechtsdeurwaarder krachtens de wet niet bij afzonderlijk exploot relateert behoren echter eveneens tot zijn ambtelijke competentie. Deze verrichtingen gaan vooraf aan of vloeien voort uit een ambtshandeling die bij exploot wordt vastgelegd.

Zo kent in het bijzonder het derdenbeslag een reeks accessoria. De gerechtsdeurwaarder die tot beslag op een vordering tot periodieke betalingen is gerechtigd, is bevoegd de door hem vermoede betalingen vooraf door informatie bij de derde te verifiëren. Met de verklaring van de derde en de door deze aan hem uitbetaalde geldsommen dient de gerechtsdeurwaarder te handelen overeenkomstig de regel van de wet. Lopen twee of meer derdenbeslagen samen, dan is de gerechtsdeurwaarder die het oudste beslag legde belast met de inning voor alle beslagleggers. De opsomming is niet uitputtend. Van geen van deze werkzaamheden wordt bij apart exploot verslag gedaan.

Ook bij andere ambtshandelingen kunnen voorbeelden worden gevonden van bijkomende, niet bij afzonderlijk exploot vastgelegde verrichtingen van de gerechtsdeurwaarder, zoals het ontvangen van baten gedurende een beslag op rechten aan toonder en de aanbieding ter inschrijving in de openbare registers van het proces-verbaal van beslag op een onroerende zaak.

De commissie definieert de hier bedoelde inleidende, uitvoerende of afrondende verrichtingen als elementen van de ambtshandeling. Het zijn werkzaamheden die in de zin van het derde lid van artikel 2 van de Gerechtsdeurwaarderswet rechtstreeks samenhangen met ambtshandelingen.

2.3.2 *Ontvangen van betalingen*

Een in de praktijk van de gerechtsdeurwaarder veel voorkomende verrichting is het ontvangen van betalingen. De commissie is van oordeel dat het ontvangen van betaling alleen dan als onderdeel van een ambtshandeling kan worden aangemerkt, indien de ontvangen gelden executie-opbrengst zijn. Slechts in dat geval zullen de kosten van de daaraan verbonden werkzaamheden tot uiting komen in het bij de wet voorziene schuldenaarstarief voor ambtshandelingen. De commissie overweegt hierbij het volgende.

Het is de opdrachtgever bij inschakeling van de gerechtsdeurwaarder meestal begonnen om het verkrijgen van de prestatie die uitbleef ofwel: betaling. Het innen van gelden voor derden is een nevenwerkzaamheid als bedoeld is artikel 20 van de Gerechtsdeurwaarderswet. Deze inningactiviteit (incasso) is klaarblijkelijk niet-

ambtelijk van aard. Indien de betaling – en dus het ontvangen daarvan – echter het gevolg is van de ambtshandeling van de gerechtsdeurwaarder, dan kan dit anders liggen.

Voor de commissie is uitgangspunt dat de overheid door het benoemen van gerechtsdeurwaarders wel enige overheidsmacht ter beschikking van de rechtzoekenden stelt, maar dat met terughoudendheid moet worden nagekomen. Komt de schuldenaar niet na, dan treedt, op verzoek van de eiser, de gerechtsdeurwaarder aan.

Als remplaçant⁸ zal hij in het uiterste geval, na vonnis, de handelingen verrichten die de uitgebleven prestatie van de schuldenaar vervangen. De tussenkomst van de gerechtsdeurwaarder doet evenwel niet af aan de vrijheid van de schuldenaar om alsnog na te komen. Deze vrijheid eindigt pas door de voltooiing van de executie. Vóórdien kan de schuldenaar op elk moment zelf presteren. Niet van belang is daarbij of de schuldenaar spontaan tot inkeer komt ofwel ter vermindering van verdere tenuitvoerlegging voor nakoming kiest.

Betaalt de debiteur alsnog, dan kan de gerechtsdeurwaarder de betaling namens zijn opdrachtgever ontvangen. Hij ontvangt en kwiteert in dat geval evenwel niet als openbaar ambtenaar maar als gemachtigde van de eiser. Betaalt de schuldenaar, dan doet hij dat immers in zijn rechtsbetrekking tot de eiser. De remplaçant treedt hier terug. Dit komt tot uitdrukking in de wettelijke, rechtsvorderlijke taakstelling van de gerechtsdeurwaarder. Hij dagvaardt, betekent, doet bevel, legt beslag, zorgt voor uitwinning en keert de opbrengst uit. In de uitoefening van zijn ambt ontvangt de gerechtsdeurwaarder slechts betaling bij de uitwinning van het door beslag getroffen verhaalsobject. Van de koper ter veiling ontvangt hij de koopsom van de in beslag genomen en openbaar verkochte zaak. Na derdenbeslag int hij de vordering van de schuldenaar op de derde. Het zijn betalingen van derden die de opbrengst van de executie vormen. Daarvoor draagt de gerechtsdeurwaarder ambtelijke verantwoordelijkheid⁹. Het is ook de verplichting tot uitkering van de opbrengst der executie ten aanzien waarvan de Staat jegens belanghebbenden naast de gerechtsdeurwaarder hoofdelijk aansprakelijk is¹⁰.

2.3.3 Niet afgeronde ambtshandelingen

Soms kan de gerechtsdeurwaarder de ambtshandeling waaraan hij is begonnen niet of voorlopig niet voltooien¹¹.

Het gebrek aan voortgang kan geen verandering brengen in het ambtelijke karakter van hetgeen de gerechtsdeurwaarder verrichtte voordat de voortgang stakte. De commissie is dan ook van oordeel dat ook een niet afgeronde ambtshandeling een ambtshandeling is.

De splitsing van het tarief in een vast schuldenaars-tarief en een concurrerend cliëntentarief brengt mee dat de commissie zich moet buigen over de vraag, welke niet afgeronde ambtshandelingen van een vast schuldenaars-tarief moeten worden voorzien. Deze vraag wordt in paragraaf 3.3.2 beantwoord.

⁸ Burgerlijke Rechtsvordering, A.I.M. van Mierlo/H. Stein, Inleiding executie- en beslagrecht, aant. 3.

⁹ Artikel 474 Rv.

¹⁰ Artikel 480 lid 3 Rv.

¹¹ Het Deurwaardersreglement noemt het exploitatiedat om enige redenen niet of niet aan het aanvankelijk opgegeven adres kan worden betekend. Het vermeldt ook de ontruiming, inbeslagneming of verkoping, die ondanks daartoe gegeven opdracht of ingevolge betaling na herhaald bevel geen voortgang vindt. Verder onderscheidt het reglement de gijzeling die ondanks de daartoe gegeven opdracht niet ten uitvoer wordt gelegd, de gijzeling die niet doorgaat omdat de opdracht wordt ingetrokken en de mislukte gijzelingspoging.

Voor elk van deze onvolkomenheden geeft het reglement een tarief, kennelijk uitgaande van de gedachte dat ook een gedeelte van een ambtshandeling een ambtshandeling is. Het reglement kan daarbij in het midden laten wie per slot van rekening de kosten van de onvoltooide ambtshandeling moet dragen.

3 Ambtshandelingen met schuldenaarstarief

3.1 Inleiding

Het tweede element van de opdracht aan de commissie heeft betrekking op het adviseren over de kostprijzen van ambtshandelingen en in het verlengde daarvan over de aan de debiteur in rekening te brengen vaste tarieven. Alvorens aan dit element van de opdracht in de volgende twee hoofdstukken invulling te geven, stelt de commissie in dit hoofdstuk vast welke ambtshandelingen voor een schuldenaarstarief in aanmerking komen.

De in de Gerechtsdeurwaarderswet en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorgestane tariefregeling heeft betrekking op de door de opdrachtgever van de gerechtsdeurwaarder – krachtens rechterlijke uitspraak, of rechtstreeks voortvloeiend uit de wet – op zijn debiteur te verhalen kosten van ambtshandelingen (zie bijlage 9). Tussen gerechtsdeurwaarder en opdrachtgever kunnen los van deze tarieven afspraken worden gemaakt over de vergoedingen voor deze dienstverlening. Uitgangspunt is dat het ten laste van een debiteur te brengen tarief qua opzet eenvoudig is en gebaseerd op een gemiddelde kostprijs.

3.2 Twee hoofdgroepen

De grondslag voor de vaststelling van de op de schuldenaar te verhalen kosten van ambtshandelingen van de gerechtsdeurwaarder wordt neergelegd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. In de artikelen 57 lid 5 en 57a lid 3 is de grondslag voor het verhalen van kosten die gemaakt zijn in het kader van de procedure bij de rechter (bijvoorbeeld de kosten van de dagvaarding) gegeven¹². In artikel 434a is vervolgens het verhalen van de kosten die de gerechtsdeurwaarder maakt in het kader van de tenuitvoerlegging van een executoriale titel geregeld¹³. In deze artikelen wordt voor wat betreft de hoogte van de kosten verwezen naar de bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen tarieven (zie concept-amvb, bijlage 2). Het tariefstelsel zal een structuur krijgen die steunt op de twee pijlers van het tarief in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering:

1. Artikel 57 lid 5 (tweede volzin) en artikel 57a lid 3 (nieuwe tekst).
2. Artikel 434a.

In het nieuwe schuldenaarstarief ontstaan zo twee hoofdgroepen.

- I. *Voor een rechterlijke uitspraak gemaakte kosten, waaronder begrepen die van de eventuele middelen tot bewaring van recht.*
Deze kosten maken onderdeel uit van de proceskosten tot betaling waarvan de schuldenaar door de rechter wordt veroordeeld. Ook de eventueel voor het vonnis door de deurwaarder uitgelegde verschotten (zie paragraaf 6.4) kunnen door de rechter in de proceskostenveroordeling worden meegenomen. Deze proceskostenveroordeling is de titel waarmee deze kosten, zo nodig, bij wege van executie worden verhaald.
- II. *Na verkrijging van een executoriale titel (grosse van een rechterlijke uitspraak, grosse van een notariële akte, dwangbevel) gemaakte kosten.*
Deze kosten maken geen onderdeel uit van de proceskostenveroordeling, maar ontstaan bij de executie van de titel. Deze executiekosten worden – voor zover voorzien van een schuldenaarstarief – ten laste van de schuldenaar gebracht. Ook verschotten gemaakt in de executiefase kunnen op de debiteur worden verhaald mits deze kosten een dubbele redelijkheidstoets (noodzaak en beloop) kunnen doorstaan (zie paragraaf 6.4).

¹² Kamerstukken II, 22 775, nr 17, Vierde nota van wijziging.

¹³ Kamerstukken II, 22 775, nr 18, Vijfde nota van wijziging.

3.3 Uitwerking

Zoals hiervoor betoogd zal het advies van de commissie omtrent de bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen schuldenaarstarieven betrekking hebben op de ambtshandelingen die procesinleidend of executoriaal van aard zijn, met dien verstande dat de conservatoire beslagen en de daarmee verband houdende betekeningen tot de procesinleidende ambtshandelingen worden gerekend.

De commissie heeft op basis van deze wettelijke grondslag een lijst van 24 ambtshandelingen aangelegd. De meeste van deze ambtshandelingen zijn generiek, sommigen specifiek. Op basis van deze lijst zijn door E&Y de werkprocessen in kaart gebracht en zijn door KPMG de kostprijzen berekend (zie paragraaf 1.2). Daarna heeft de commissie vier meer specifieke producten bepaald, om ook in die specifieke gevallen de reële kostprijs in de tarieven tot uitdrukking te laten komen. Aldus is de onderstaande lijst van 28 ambtshandelingen ontstaan, die in hoofdstuk 5 voorzien zijn van schuldenaarstarieven.

1. Dagvaarding
2. Betekening titel
3. Overbetekening diverse beslagen
4. Beslag op roerende zaken
5. Beslag op safeloket
6. Gerechtelijke inbewaringgeving
7. Aanplakking
8. Executoriale verkoop
9. Beslag op rechten
10. Beslag op aandelen op naam
11. Beslag op periodieke betalingen
12. Beslag op niet periodieke betalingen
13. Beslag onder schuldeiser zelve
14. Executie tot afgifte roerende zaken
15. Beslag tot afgifte roerende zaken
16. Beslag op onroerende zaken
17. Aanzegging overname executie onroerende zaken
18. Ontruiming onroerende zaken
19. Beslag op schepen
20. Beslag op luchtvaartuigen (niet Nederlands)
21. Gijzeling
22. Betekening verzoekschrift faillietverklaring
23. Betekening akte van procureur tot procureur
24. Diverse aanzeggingen bij exploit
25. Beslag tot verhaal van alimentatie
26. Verklaring opheffing beslag onroerende zaak/formaliteit scheepsbeslag
27. Afwikkeling enkelvoudig derdenbeslag
28. Afwikkeling samenlopende derdenbeslagen

In bijlage 3 van dit rapport is een catalogus met een niet uitputtende opsomming van specifieke ambtshandelingen gevoegd. De catalogus dient als handleiding om de meeste in de wet genoemde ambtshandelingen te kunnen rangschikken onder de meer algemeen beschreven ambtshandelingen in de hierboven weergegeven lijst.

Sommige ambtshandelingen, zoals het doen van huuropzeggingen, protesten van non-betaling van wissels en het houden van ambtelijk toezicht bij vrijwillige openbare verkopen, leiden tot kosten die niet in een proceskostenveroordeling kunnen worden begrepen en ook niet als kosten van executie kunnen worden aangemerkt. Een wettelijke grondslag voor het vaststellen van een vast schuldenaarstarief voor deze ambtshandelingen ontbreekt.

Naast het onderscheid tussen procesinleidende en executoriale ambtshandelingen enerzijds en overige ambtsverrichtingen anderzijds, heeft de commissie voor de bepaling van de tarieven voor ambtshandelingen de in de volgende twee paragrafen behandelde onderwerpen in haar afwegingen betrokken.

3.3.1 Inleidende, uitvoerende of afrondende verrichtingen

In paragraaf 2.3.1 zijn de bijkomende, niet bij afzonderlijk exploit gerelateerde ambtelijke verrichtingen van de gerechtsdeurwaarder als elementen van de ambtshandeling aangemerkt. Het Deurwaardersreglement voorziet dit bijwerk nu van gedetailleerde tarieven. De verfijning ervan ten spijt, bleken deze tarieven op meer dan één wijze te kunnen worden toegepast. Om de diversiteit van uitleg te beteugelen gaf de KVG haar leden uitgebreide richtlijnen.

Een tarief dat door de direct betrokken beroepsbeoefenaars als meervoudig interpreteerbaar wordt ervaren, zal niet spoedig door andere betrokkenen als doorzichtig worden gezien, laat staan als middel om een kostenopgave van de gerechtsdeurwaarder te toetsen. In de opdracht van de commissie ligt besloten dat het stelsel van tarieven, waartoe zij zal adviseren, ook voor een buitenstaander begrijpelijk moet zijn.

De commissie is van mening dat het stelsel aanzienlijk aan duidelijkheid zal winnen, indien het in beginsel tarieven verbindt aan de exploitanten zelf. Bij de bepaling van de kostprijs van de centrale, bij exploit vastgelegde ambtshandeling kan rekening worden gehouden met een gemiddeld pakket aan inleidende, uitvoerende of afrondende verrichtingen die niet bij exploit worden gerelateerd.

Daarbij zal een uitzondering moeten worden gemaakt voor de afwikkeling van het executoriale beslag op een vordering tot periodieke betalingen (zie paragraaf 2.3.2). Deze ambtelijke taak omvat het ontvangen van de betaling van de derde, het doen van verantwoording en de daarop volgende uitbetaling aan de opdrachtgever, onderscheidenlijk restitutie aan de schuldenaar. Het tijdsbestek van de afwikkeling varieert sterk, doordat het afhankelijk is van het aantal van de betalingen, het beloop van de door beslag getroffen gelden en de hoogte van de vordering tot verhaal waarvan het beslag werd gelegd. Deze variatie en het repeterende karakter van de afdracht maken het noodzakelijk een zelfstandig tarief te verbinden aan de afwikkeling van het beslag op periodieke betalingen. Daarbij zal onderscheid moeten worden gemaakt tussen de afwikkeling van een enkelvoudig beslag en dat van samenlopende beslagen. Samenloop van beslagen komt vaak voor¹⁴. Bij cumulatief beslag neemt de omvang van de werkzaamheden en dus ook de kosten toe met het aantal beslagleggers. Daarom varieert het schuldenaarstarief met het aantal cumulatieve beslagen.

3.3.2 Niet afgeronde ambtshandelingen

Bij de afbakening van de ambtshandelingen heeft de commissie de begonnen maar niet voltooide ambtsverrichting als ambtshandeling aangemerkt (zie paragraaf 2.3.3). Aan de orde is nu de vraag welke niet afgeronde ambtshandelingen van een vast schuldenaarstarief behoren te worden voorzien. De commissie is van oordeel en neemt als uitgangspunt dat indien het niet afronden van een ambtshandeling gelegen is in een

¹⁴ Blijkens onderzoek door Research voor beleid B.V. in opdracht van de Ministeries van Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Rapport Beslaglegging op loon of uitkering, februari 1996, p.47) is bij 47 % van de schuldenaars waarbij door de deurwaarder beslag is gelegd sprake van herhaalde schuldvorming (er is meer dan één beslag).

oorzaak die toerekenbaar is aan de opdrachtgever, aan die niet afgeronde ambtshandeling geen schuldenaars-tarief behoort te worden toegekend.

3.3.2.1 Procesinleidende fase

Als in de procesinleidende fase een ambtshandeling niet wordt afgerond wordt hieraan geen tarief verbonden.

Naar de commissie meent, behoort het risico dat de met de procesinleiding verband houdende exploit (bijvoorbeeld: dagvaardingen) niet aan het door de opdrachtgever opgegeven adres kunnen worden uitgebracht, voor rekening en risico van de opdrachtgever te blijven. De opdrachtgever mag geacht worden met inachtneming van artikel 4 Rv de voor een juiste betekening benodigde gegevens aan de gerechtsdeurwaarder te verstrekken. Zijn de woonplaats en de werkelijke verblijfplaats onbekend, dan is het openbare exploit het aangewezen instrument.

Ook in die gevallen dat de ambtshandeling niet wordt afgerond als gevolg van minnelijke afdoening, waarbij de commissie tevens de maatregelen tot bewaring van recht in beschouwing heeft genomen, wordt geen tarief verbonden. Het vergoeden van de kosten van deze niet-afgeronde ambtshandelingen ligt naar het oordeel van de commissie in de vrije onderhandelings sfeer van de partijen. Komen partijen er niet uit, dan zal het de rechter zijn die zich hierover uiteindelijk kan uitspreken.

3.3.2.2 Executoriale fase

Anders ligt het met in de executiefase gemaakte kosten van aangevangen, maar niet of niet direct, afgeronde ambtshandelingen. Het is rechtvaardig om de kosten van ambtshandelingen van een schuldenaars-tarief te voorzien voor zover het niet of niet direct voltooiën van de ambtshandeling wordt veroorzaakt door de schuldenaar althans door omstandigheden die tot zijn rekening en risico behoren.

Bovendien heeft de schuldenaar in de executiefase veelal een zwakke onderhandelingspositie en biedt een vast schuldenaars-tarief bescherming tegen excessieve kosten.

De commissie heeft daarbij twee categorieën onderscheiden:

- A. de ambtshandeling, die na vergeefse poging wordt afgerond, en
- B. de ambtshandeling, die in het geheel niet wordt afgerond (gestaakt).

A. Afgerond na vergeefse poging

Indien de ambtshandeling aanvankelijk niet kon worden afgerond, worden de volgende voltooide ambtshandelingen van een verhoging voorzien:

- het exploit van betekening van de titel of een ander in het kader van de executie uit te brengen exploit van betekening,
- het executoriale beslag op roerende zaken, en
- gijzeling.

Betekening

Nadat hij in rechte is betrokken mag het de schuldenaar worden aangerekend dat hij zonder kennisgeving vertrekt of anderszins verhindert dat een ambtsverrichting wordt voltooid. Het gaat in de kern om dezelfde plicht als die welke bijvoorbeeld zijn rechtsplicht tot het opgeven van bronnen van inkomsten rechtvaardigt¹⁵.

¹⁵ Artikel 475g Rv.

Kan het exploit van betekening – of een ander in de executiefase aan de schuldenaar uit te brengen exploit – niet aan de laatstelijk aan de eiser bekend geworden woonplaats (of verblijfplaats), maar wel aan een daarna vernomen volgend adres worden uitgebracht, dan kan de vergeefse werkslag met een schuldenaarstarief worden belegd. Het vaste schuldenaarstarief voor de voltooide ambtshandeling kent in dit geval een vaste verhoging. Dit geldt ook indien de betekening ten slotte bij openbaar exploit moet geschieden. De verhoging kan slechts éénmaal worden toegepast. De juistheid van de verhoging dient te blijken. Het exploit moet daartoe vermelden: a. de GBA/handelsregister adresverificatie vóór de eerste poging, en b. de datum van de eerste poging.

Executoriaal beslag op roerende zaken

Een veel voorkomende oorzaak van het voorlopig niet doorgaan van executoriaal beslag op roerende zaken is afwezigheid van de schuldenaar. Net als weigering van toegang vindt afwezigheid een formele oplossing in de wet, erop neerkomend dat de gerechtsdeurwaarder zich in tegenwoordigheid van de burgemeester of een hulpofficier van justitie toegang verschaft. In de praktijk evenwel moet de gerechtsdeurwaarder wikken en wegen. Bij ministeriële circulaire is hem onlangs nog eens ingescherpt dat hij geen willekeurig of lichtvaardig gebruik mag maken van zijn bevoegdheid tot binnentreden¹⁶. De gerechtsdeurwaarder moet onder meer het belang waarmee het binnentreden is gediend telkens afwegen tegen het belang van bescherming van het huisrecht.

De zorgvuldigheid die hij betracht leidt ertoe dat de gerechtsdeurwaarder veelal niet bij een eerste beslagpoging, die door afwezigheid van de bewoner wordt belemmerd, manu militari zal binnentreden. Tegen deze achtergrond rijst de vraag wie de extra kosten moet dragen van het beslag dat wegens het niet thuis zijn van de bewoner voorlopig geen voortgang vindt. Mits de gerechtsdeurwaarder schriftelijk heeft aangekondigd op welke dag hij zal aantreden om beslag te leggen, meent de commissie dat het rechtvaardig is dat de schuldenaar ook de kosten van de vergeefse poging tot beslag draagt.

Zoals de vergeefse poging tot betekening in de benadering van de commissie mag leiden tot een éénmalige vaste verhoging van het tarief voor de vervolgens wel doorgegangene betekening, mag het tarief voor executoriaal beslag op roerende zaken eveneens een éénmalige verhoging kennen, indien het beslag wordt gelegd nadat een of meer eerdere pogingen daartoe geen doorgang vonden wegens afwezigheid van de schuldenaar zelf of iemand die hem had kunnen vertegenwoordigen.

De juistheid van de verhoging dient te blijken. Het proces-verbaal moet daartoe vermelden: a. feit en bijzonderheden van de aankondiging, en b. de eerdere poging of pogingen, met opgave van dag en uur.

Gijzeling

Om dezelfde redenen is het gerechtvaardigd dat een vergeefse poging tot gijzeling leidt tot een verhoging van het schuldenaarstarief van de voltooide ambtshandeling, indien het niet direct afronden van de ambtshandeling zijn oorzaak vindt in een omstandigheid die voor rekening en risico van de schuldenaar behoort te komen. Dit zal zo zijn als de schuldenaar na vooraankondiging niet wordt aangetroffen op zijn laatstelijk bekende woon- of verblijfplaats. De juistheid van de verhoging dient uit het procesverhaal te blijken door vermelding van a. feit en bijzonderheden van de aankondiging, en b. de eerdere poging of pogingen, met opgave van dag en uur.

¹⁶ Circulaire binnentreden Gerechtsdeurwaarders, Ministerie van Justitie, 11 juli 2000.

B. In het geheel niet afgerond (gestaakt)

De commissie acht een vast schuldenaarstarief rechtvaardig voor het niet doorgaan van executoriale ambtshandelingen, voor zover het niet doorgaan zijn oorzaak vindt in een omstandigheid die toerekenbaar is aan de schuldenaar.

De niet afgeronde ambtshandelingen kunnen naar het oordeel van de commissie uitsluitend van een vast schuldenaarstarief worden voorzien, indien zij een voor de schuldenaar waarneembaar begin van uitvoering hadden.

De voor de hand liggende reden om de tenuitvoerlegging te staken is ook de meest voorkomende, namelijk de omstandigheid dat de schuldenaar laat maar toch betaalt. Zodra hij zijn bereidheid tot betaling laat blijken, dient de omvang van zijn verplichting te kunnen worden bepaald.

De verschillende vormen van executie kennen uiteenlopende aanzetten tot de daadwerkelijke tenuitvoerlegging. Voor een deel onttrekken deze zich aan de waarneming van de schuldenaar. Ook de tenuitvoerlegging die reeds gaande is kan nog worden afgebroken. De commissie heeft verscheidene varianten voor de bepaling van de kosten van de niet voltooide executoriale ambtshandelingen in overweging genomen. Ten slotte heeft zij gekozen voor een wijze, die niet lijdt aan gebrekkige controleerbaarheid en geacht mag worden gemiddeld een juiste benadering van het reeds verschenen deel der kostprijs te vormen.

Deze modus houdt in dat, mits is voldaan aan het vereiste dat er een voor de schuldenaar waarneembaar begin van uitvoering was, de helft van de kostprijs van de voltooide ambtshandeling als vast schuldenaarstarief voor de hierbedoelde onvoltooide ambtshandeling zal gelden. In de praktijk betekent dit dat de gerechtsdeurwaarder ten minste ter plaatse van de uitvoering van de desbetreffende ambtshandeling is aangetreden¹⁷.

Voor de niet afgeronde (gestaakte) ambtshandelingen in de executoriale fase geldt, onder genoemde voorwaarden, het tarief van 50% te vermeerderen met 50% van de in paragraaf 6.2 (Getuigen) en de volledige in de paragrafen 6.4 (Verschotten) en 6.5 (BTW-schade) genoemde kosten.

¹⁷ Vgl. o.a. de artikelen 1-4 Rv en artikel 1.6.2. van het Wetsvoorstel tot herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken, in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aanleg (kamerstukken II, 26 855).

4 Kostprijsonderzoek

4.1 Voortraject

Voorafgaand aan het kostprijsonderzoek heeft de commissie meer inzicht willen verkrijgen in de noodzakelijke processen die op een gerechtsdeurwaarderskantoor een rol spelen bij het tot stand komen van met name de ambtelijke producten. De KVG heeft aan E&Y de opdracht verstrekt deze processen op een gestructureerde wijze te beschrijven. E&Y leverde in mei 2000 het rapport “Procesmodellen Gerechtsdeurwaarders, een inventarisatie met een focus op ambtelijk werk” op.

Op basis van de bevindingen met betrekking tot:

- de afbakening van ambtshandelingen (zie hoofdstuk 2),
- de beantwoording van de vraag aan welke ambtshandelingen een debiteurentarief moet worden verbonden (zie hoofdstuk 3),
- het rapport van E&Y (zie paragraaf 1.2),

is de commissie gekomen tot een lijst van 24 producten met de daaraan verbonden (ambtelijke) werkzaamheden (matrix, zie bijlage 4). Aan deze producten is vervolgens door KPMG op basis van haar onderzoek een kostprijs verbonden.

4.2 Aanbesteding

Op basis van de opdrachtformulering van de commissie heeft het Ministerie van Justitie een kostprijsonderzoek aanbesteed bij een drietal grote onderzoeksbureaus. Twee van de drie bureaus hebben hierop een offerte uitgebracht. Na beide bureaus in de gelegenheid te hebben gesteld hun offerte toe te lichten heeft de commissie gekozen voor KPMG-Consulting (KPMG), aan wie de opdracht vervolgens is gegund.

KPMG diende op basis van onderzoek bij een representatief samenstel van doelmatig functionerende deurwaarderskantoren de kostprijs van de (onderscheiden) ambtshandelingen te berekenen. Bij de bepaling van de kostprijs is uitgegaan van een integrale kostprijsbenadering, inclusief een – gelet op de aard en omvang van die activiteiten – redelijk te achten opslag voor winst en (ondernemers)risico voor de ambtelijke praktijk (die te onderscheiden is van de overige activiteiten, waaronder de incasso-praktijk). Voor de tariefstelling is het van belang dat deze integrale kostprijs transparant is en extern kan worden getoetst.

Voorts diende KPMG een voorstel te formuleren ten aanzien van de wijze waarop de tarieven jaarlijks aan de kostenontwikkeling moeten worden aangepast.

4.3 Opdracht

De door de commissie geformuleerde opdracht aan KPMG bestond uit de volgende elementen.

- Selectie van een representatieve doorsnede van doelmatig functionerende deurwaarderskantoren waar het werklastonderzoek dient plaats te vinden (geografische spreiding, omvang, aard, etc.).
- Vaststelling van een redelijk inkomen voor de gerechtsdeurwaarder en ondersteunend personeel (vaststelling functie-niveau). Wat het redelijk inkomen van de gerechtsdeurwaarder betreft dient de onderzoeker zijn advies op dit punt te relateren aan adequate norminkomens, leidinggevende taak, opleiding en permanente educatie mee in aanmerking genomen. Daarbij is van belang dat zaken als risico (zowel financieel voor de gerechtsdeurwaarder als ondernemer, als operationeel voor de gerechtsdeurwaarder als beroepsbeoefenaar), pensioenvoorziening en het rendement op risico-dragend vermogen, in het advies worden betrokken.
- Toetsing van de door de commissie vastgestelde procesomschrijving.
- Werklastonderzoek door middel van tijdmeting met betrekking tot ambtshandelingen (aan de hand van

procesbeschrijving uit het vooronderzoek van E&Y) en een totale tijdwaarneming van ambtshandelingen en niet-ambtshandelingen van zowel de gerechtsdeurwaarder als het ondersteunend personeel.

- Toerekening van de overige kosten aan ambtshandelingen.
- Vaststelling van de integrale kostprijs van ambtshandelingen op basis van een representatief samenstel van doelmatig functionerende deurwaarderskantoren.
- Voorstel voor een methodiek voor indexerings van tarieven.

Met deze formulering koos de commissie voor een onderzoeksmethodiek waarvan de kern wordt gevormd door tijdmeting. De commissie zag hiermee af van een econometrische benadering als bijvoorbeeld de activity-based-costing methode. Naar de commissie meent dient haar keuze de transparantie van het onderzoek, in het bijzonder de herkenbaarheid van de uitkomsten daarvan. Bovendien werd op deze wijze rekening gehouden met de tijdspanne waarbinnen het onderzoek moest worden voltooid. Uit het onderzoeksrapport moest blijken hoeveel direct productieve tijd een ambtshandeling kost, onderscheiden naar de direct productieve tijd van de ambtelijk bevoegde functionaris (gerechtsdeurwaarder of toegevoegd kandidaat-gerechtsdeurwaarder) enerzijds en die van het overige direct productieve personeel anderzijds, alles gedifferentieerd naar functieniveau. De toedeling van de overige kosten diende op basis van deze tijdmeting te geschieden, tenzij bepaalde kosten-categorieën aanwijsbaar vallen toe te rekenen aan één van de beide onderdelen (ambtelijk/niet-ambtelijk) van de praktijk. Zoveel mogelijk voorkomen diende te worden dat de todelingsmethodiek leidt tot kruissubsidiëring van ongelijksoortige activiteiten. Toedeling diende dus niet te geschieden op basis van de behaalde omzetten (omzetcategorieën). Behalve de tijd die met ambtshandelingen is gemoeid is de aan niet-ambtelijke producten bestede tijd van betekenis. De overige kosten dienden te worden vastgesteld op basis van de werkelijk gemaakte kosten, zoals die blijken uit de jaarrekeningen van het samenstel van doelmatig functionerende deurwaarderskantoren, geschoond van incidentele baten en lasten.

4.4 Rapport KPMG

De in de voorgaande paragraaf door de commissie geformuleerde opdracht aan KPMG heeft geleid tot het rapport “Analyse kostprijzen ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders” (bijlage 5). KPMG is haar onderzoek gestart met de selectie van een tiental bovengemiddeld doelmatig functionerende deurwaarderskantoren¹⁸. Om de tijdsduur van de activiteiten te bepalen is binnen deze kantoren een tijdsonderzoek¹⁹ verricht naar de aan KPMG door de commissie overgelegde lijst van 24 producten met de daaraan verbonden (ambtelijke) werkzaamheden (zie paragraaf 4.1). Dit tijdsonderzoek bestond enerzijds uit een tijdmeetonderzoek betrekking hebbende op meer dan 90 % van de in de huidige deurwaarderspraktijk uitgevoerde ambtshandelingen²⁰ en anderzijds – met instemming van de commissie – uit een panelonderzoek voor die producten en activiteiten waarvoor in het tijdmeetonderzoek onvoldoende betrouwbare meetwaarden konden worden gevonden. Met betrekking tot de reiskosten hanteert KPMG – in afwijking van de huidige regeling van afstandsgelden²¹ – op basis van de gemeten reistijd een uniforme opslag²². Om de uitvoeringstijd per ambtshandeling te vertalen naar de integrale kostprijs daarvan (tijdsduur x uurtarief) heeft parallel aan het meetonderzoek een financieel onderzoek plaatsgevonden, waarbij de integrale arbeidskosten (inclusief overheadkosten) en de winstopslag berekend zijn. Voorts doet KPMG een gemotiveerd voorstel hoe de tarieven jaarlijks te indexer²³. Tenslotte heeft KPMG de integrale kostprijs per ambtshandeling gepresenteerd²⁴.

¹⁸ KPMG-rapport, hdst. 4.1.

¹⁹ KPMG-rapport, hdst. 5.

²⁰ KPMG-rapport, p. 20.

²¹ Artikel 15 Deurwaardersreglement.

²² KPMG-rapport, hdst. 6.5.

²³ KPMG-rapport, hdst. 6.

²⁴ KPMG-rapport, hdst. 7.

4.5 Conclusie commissie

De commissie kan zich vinden in de door KPMG gehanteerde onderzoeksmethoden en het door KPMG geschetste onderzoeksverloop. Gaande het onderzoek heeft KPMG – waar nodig met instemming van de commissie – verantwoorde en goed onderbouwde keuzes gemaakt. Onder vermelding van de vindplaats in het KPMG-rapport kan in dit verband gewezen worden op onder meer het volgende.:

- De selectiemethodiek (4.1)
- Het meetonderzoek (4.2)
- Het panelonderzoek m.b.t. tot die ambtshandelingen en activiteiten waarover onvoldoende meetgegevens beschikbaar waren (4.3)
- Vervanging van het huidige systeem van afstandsgelden door een in de kostprijs begrepen reisvergoeding (6.5)
- De toerekening van de kosten van informatievoorziening (6.4)
- De berekening van de aanvullende vergoeding voor tijdrovende ambtshandelingen (5.2.3)
- De vaststelling van de hoogte van de inkomens, met name die van de gerechtsdeurwaarder (6.2)
- De vaststelling van het aantal productieve uren (6.2)
- De middeling van de uurtarieven van deurwaarders en kandidaatdeurwaarders op basis van de daadwerkelijke verhouding in de bezetting binnen de geselecteerde kantoren (6.3.)
- De toerekening van de overhead (6.3)
- Het voorstel voor de indexeringsformule (6.7)

De commissie is van oordeel dat de door KPMG berekende kostprijzen van de onderscheiden ambtshandelingen op basis van een grondige analyse tot stand zijn gekomen en voldoende betrouwbaar zijn om als basis te dienen voor de door de commissie te adviseren vaste schuldenaarstarieven voor ambtshandelingen.

5 Tarieven

Op basis van het KPMG-rapport (kostprijzen 1998) zijn de in de onderstaande tabel opgenomen tarieven tot stand gekomen. Deze tarieven zijn reeds geïndexeerd (7,14 %) voor het jaar 2001²⁵. De processtap archiveren is in verband met de wettelijke bewaarplicht verhoogd met een halve minuut (zie de toelichting bij de tarieven-tabel, paragraaf 5.2).

5.1 Tabel

Product KPMG	Zie voetnoot onder tabel		Concept Ambtshandeling Amvb		Tarief	
					f	€
1			2a.	Dagvaarding	140,53	63,77
2	P1	-3	2b.	Betekening titel	135,24	61,37
3	P1	-3	2d.	Overbetekening diverse beslagen	118,97	53,99
4	G1 P2	+ -3	2e.	Beslag op roerende zaken	184,84	83,88
5	G1	+ -3	2f.	Beslag op safeloket	248,20	112,63
6		+ -3	2r.	Gerechtelijke inbewaringgeving	380,88	172,84
7		-3	2s.	Aanplakking	139,09	63,12
8		+ -3	2t.	Executoriale verkoop	486,56	220,79
9	G1	+ -3	2g.	Beslag op rechten	365,78	165,98
10		+ -3	2h.	Beslag op aandelen op naam	401,48	182,18
11		-3	2j.	Beslag op periodieke betalingen	209,66	95,14
12		-3	2i.	Beslag op niet-periodieke betalingen	294,53	133,65
13		-3	2l.	Beslag onder schuldeiser zelve	245,22	111,28
14	G2	+ -1 -3	2m.	Executie tot afgifte roerende zaken	426,63	193,60
15	G1	+ -3	2n.	Beslag tot afgifte roerende zaken	183,47	83,26
16		-3	2o.	Beslag op onroerende zaken	253,93	115,23
17			2u.	Aanzegging overname executie onroerende zaken	130,63	59,28
18	G2	+ -3	2v.	Ontruiming onroerende zaken	363,50	164,95
19	G2	+ -3	2q.	Beslag op schepen	559,74	254,00
20	G2	+ -3	2q.	Beslag op luchtvaartuigen (niet Nederlands)	559,74	254,00
21	G2 P3	+ -2 -3	2w.	Gijzeling	422,50	191,72
22			2c.	Betekening verzoekschrift faillietverklaring	111,18	50,45
23			2y.	Betekening akte van procureur tot procureur	100,42	45,57
24	P1		2c.	Diverse aanzeggingen bij exploit	111,18	50,45
A1		-3	2k.	Beslag tot verhaal van alimentatie	179,01	81,23
A2			2p.	Verklaring opheffing beslag onroerende zaak/ Formaliteit scheepsbeslag	90,59	41,11

²⁵ KPMG-rapport, hdst. 6.7.

Product KPMG	Zie voetnoot onder tabel	Concept Amvb	Concept Ambtshandeling		Tarief	
					f	€
A3		3a.	Afwikkeling enkelvoudig derdenbeslag, per maand	17,90		8,12
A4		3b.	Afwikkeling twee samenlopende derdenbeslagen, per maand	28,50		12,93
		3c.	Per volgend beslag, per maand extra	10,61		4,81

^{*)} Vast tarief te verhogen met een aanvullend tarief ad f 34,31 (€ 15,57) per vol kwartier overschrijding van de drempelwaarde, zie paragraaf 6.3. Het tarief voor de bijstand van getuige(n) kan eveneens verhoogd worden met een aanvullend tarief ad f 20,32 (€ 9,22) per vol kwartier overschrijding van de drempelwaarde.

^{*)} In geval van samenloop met product 15 (beslag tot afgifte roerende zaken), minus f 34,31 (€ 15,57). Het tarief is dan f 392,32 (€ 178,03), zie hdst. 5.2.4. van het KPMG-rapport (bijlage 5).

^{*)} Bij aanbeveling in gijzeling dient het tarief te worden gehalveerd: f 211,25 (€ 95,86).

^{*)} Indien geheel niet afgerond (gestaakt), dan geldt 50% van het aangegeven tarief; zie paragrafen 3.3.2.2. B en 5.2.

^{G1} Verhoging tarief wegens bijstand van getuige(n) met een bedrag ad f 34,95 (€ 15,86), zie paragraaf 6.2.

^{G2} Verhoging tarief wegens bijstand van getuige(n) met een bedrag ad f 122,32 (€ 55,51), zie paragraaf 6.2.

^{P1} Verhoging tarief wegens vergeefse poging met een bedrag ad f 43,29 (€ 19,64), zie paragrafen 3.3.2.2. A en 6.1.

^{P2} Verhoging tarief wegens vergeefse poging met een bedrag ad f 87,08 (€ 39,52), zie paragrafen 3.3.2.2. A en 6.1.

^{P3} Verhoging tarief wegens vergeefse poging met een bedrag ad f 170,28 (€ 77,27), zie paragrafen 3.3.2.2. A en 6.1.

5.2 Toelichting

Met het oog op de invoering van de euro per 1 januari 2002 zijn de tarieven tevens aangegeven in euro's (€ 1,- = f 2,20371). De commissie heeft zoveel mogelijk de berekende kostprijzen gevolgd en afgezien van afronding op gehele bedragen.

Afgeleide producten

Het advies aangaande het schuldenaartarief dat aan de ambtshandelingen A1 t/m A4 (afgeleide producten) moet worden verbonden berust op berekeningen die aan de kostprijsberekeningen van KPMG zijn ontleend. Deze berekeningen zijn als bijlage 6 bij dit rapport gevoegd.

De kosten van inleidende, uitvoerende of afrondende ambtelijke verrichtingen

Deze verrichtingen zijn als uitvoerende handelingen, respectievelijk als voor- of nawerk in de procesbeschrijving van de desbetreffende ambtshandeling bij exploit beschreven en zo in de kostprijsberekening begrepen (zie paragraaf 3.3.1). Voor zover zij niet als processtap zijn benoemd, worden de kosten gedekt door de verhoging van de opslag informatievoorziening van 6 tot 18 minuten (bijlage 5, KPMG-rapport, hoofdstuk 7, producten 11 en 12: het beslag op periodieke- en niet-periodieke betalingen).

Het ontvangen / verwerken van betalingen die executie-opbrengst zijn

De door KPMG berekende kostprijs van de processtappen 2.4.8 (Verwerken betaling), 2.4.4 (Corresponderen) en 3.5 (Uitbetalen) is de grondslag van een advies voor een tarief voor het ontvangen, het verantwoorden en het uitkeren van gelden die executie-opbrengst zijn. Te onderscheiden zijn het tarief voor de enkelvoudige afwikkeling en dat voor de afwikkeling van samenlopende beslagen. De berekening blijkt uit bijlage 6 (producten A3 en A4). De noodzakelijke afzonderlijke tarifiering van het ontvangen en uitbetalen van de opbrengst van de executie brengt mee, dat de kostprijs van het product waarin deze processtappen zijn begrepen met de prijs van die stappen wordt verminderd. Het gaat om het beslag op periodieke betalingen (bijlage 5, KPMG-rapport, hoofdstuk 7, product 11). De kostprijsberekening van dit product na vermindering blijkt uit bijlage 7. Processtap 2.4.4 (Corresponderen) wordt bij genoemd product ook gezet als de executie niet tot opbrengst leidt. De totale kostprijs wordt daarom niet verminderd met de prijs van deze stap.

Niet afgeronde ambtshandeling / gestaakt

Voor de onderstaande executoriale ambtshandelingen geldt, onder de in hoofdstuk 3.3.2.2. B genoemde voorwaarden, in geval van staking een vast schuldenaarstarief. Dit schuldenaarstarief bedraagt de helft van de kostprijs van de voltooide ambtshandeling.

Product KPMG	Ambtshandeling f	Tarief €	
2	Betekening titel	67,62	30,68
3	Overbetekening diverse beslagen	59,49	27,00
4	Beslag op roerende zaken	92,42	41,94
5	Beslag op safeloket	124,10	56,31
7	Aanplakking	69,55	31,56
8	Executoriale verkoop	243,28	110,40
9	Beslag op rechten	182,89	82,99
10	Beslag op aandelen op naam	200,74	91,09
11	Beslag op periodieke betalingen	104,83	47,57
12	Beslag op niet periodieke betalingen	147,27	66,83
13	Beslag onder schuldeiser zelve	122,61	55,64
14	Executie tot afgifte roerende zaken	213,32	96,80
15	Beslag tot afgifte roerende zaken	91,74	41,63
16	Beslag op onroerende zaken	126,97	57,62
18	Ontruiming onroerende zaken	181,75	82,47
19	Beslag op schepen	279,87	127,00
20	Beslag op luchtvaartuigen (niet Nederlands)	279,87	127,00
21	Gijzeling	211,25	95,86
A1	Beslag tot verhaal alimentatie	89,51	40,62

Wettelijke bewaarplicht

Van exploten, betekend op de wijze bij artikel 2 Rv voorzien, moet thans gedurende drie maanden een afschrift worden bewaard. De Gerechtsdeurwaarderswet voorziet in de verplichte bewaring van afschriften van alle exploten in een register gedurende zeven jaar²⁶. Overbrenging op niet-papieren gegevensdragers is toegestaan (digitale opslag) en naar het oordeel van de commissie het meest doelmatig. De hieraan verbonden kosten zijn niet meegenomen in het KPMG-onderzoek terwijl deze (toekomstige) bewaarplicht wel deel uitmaakt van de ambtshandeling en derhalve tot uitdrukking dient te komen in het vaste schuldenaarstarief. Derhalve heeft de commissie besloten de processtap archiveren te verhogen met een halve minuut. Het vaststellen van een tarief voor afgifte van expedities of uittreksels²⁷ heeft de commissie niet tot haar taak gerekend. Dit tarief zal nog moeten worden vastgesteld.

²⁶ Artikel 15 lid 4 jo artikel 18 lid 1 Gerechtsdeurwaarderswet.

²⁷ Artikel 18 lid 2 Gerechtsdeurwaarderswet.

Catalogus

De commissie verwijst voor de toepassing van de tarieven naar de catalogus van ambtshandelingen die als bijlage 3 bij dit rapport is gevoegd. De catalogus dient als handleiding om de meeste in de wet genoemde ambtshandelingen te kunnen rangschikken onder de meer algemeen beschreven ambtshandelingen weergegeven in de tabel van paragraaf 5.1. Voor een reeks van ambtshandelingen vermeldt de catalogus de schuldenaarstarieven waartoe de commissie op basis van deze lijst blijkens het concept van de algemene maatregel van bestuur adviseert.

Geen tarief

Voor ambtshandelingen welke niet gerangschikt kunnen worden onder de ambtshandelingen in de hierboven weergegeven tarievenlijst (hoofdstuk 5.1) of die vallen onder de uitzonderingen van hoofdstuk 8 kan aan de schuldenaar geen schuldenaarstarief in rekening worden gebracht.

6 Verhogingen

De commissie stelt vast dat in de onderstaande gevallen het vaste schuldenaarstarief van de ambtshandeling om uiteenlopende redenen verhoogd kan worden.

- Vergeefse poging tot betekening in de executiefase (verkeerd adres), tot executoriaal beslag op roerende zaken (niet thuis) en tot gijzeling (paragraaf 6.1)
- Bijstand getuige(n) (paragraaf 6.2)
- Tijdsintensieve ambtshandeling (paragraaf 6.3)
- Verschotten (paragraaf 6.4)
- Niet-verrekenbare BTW (paragraaf 6.5)

Zie Bijlage	Verhoging wegens	Verhoging	
		f	€
8, B1, cat.1	Bijstand door getuige	34,95	15,86
8, B1, cat. 2	Bijstand door getuige (hoog tarief)	122,32	55,51
8, B2	Volgend adres/onbekend adres	43,29	19,64
8, B3	Poging tot beslag op roerende zaken	87,08	39,52
8, B4	Poging tot gijzeling	170,28	77,27
5, pg. 22	Tijdsintensieve ambtshandeling, per vol kwartier overschrijding van de drempelwaarde	34,31	15,57
8, B1	Bijstand door getuige bij tijdsintensieve ambtshandeling, per vol kwartier overschrijding van de drempelwaarde	20,32	9,22

Deze tarieven zijn reeds geïndexeerd voor het jaar 2001.

De huidige opslag voor het doen van ambtshandelingen op ongebruikelijke dagen en uren past naar het oordeel van de commissie niet in een vast schuldenaarstarief. Dit behoort zo zeer tot het belang van de opdrachtgever dat het onjuist is daarmee de debiteur te belasten. Wel kan een dergelijke opslag uiteraard een onderdeel zijn van de vrije onderhandeling tussen de gerechtsdeurwaarder en zijn opdrachtgever over het tarief dat de gerechtsdeurwaarder aan zijn opdrachtgever in rekening kan brengen.

6.1 Vergeefse poging betekening, voorlopig niet doorgaan beslag roerende zaken in de executoriale fase en vergeefse poging tot gijzeling

Indien een in de executiefase uit te brengen exploit van betekening niet op het aanvankelijk opgegeven adres kan worden betekend, of een executoriaal beslag op roerende zaken of een gijzeling voorlopig geen doorgang kan vinden, dan wordt het tarief van de afgeronde ambtshandeling verhoogd met respectievelijk f 43,29 (€ 19,64), f 87,08 (€ 39,52) en f 170,28 (€ 77,27). Voor de argumentatie en voorwaarden wordt verwezen naar paragraaf 3.3.2.2 onder A en B. Deze vaste verhogingen zijn gebaseerd op de door KPMG berekende kostprijzen van de ter zake doende processtappen (zie bijlage 8, producten B2, B3 en B4).

6.2 Getuigen

De wet geeft de deurwaarder de bevoegdheid zich bij sommige ambtshandelingen te laten bijstaan door één of twee getuigen²⁸. De commissie vermoedt dat deze bevoegdheid van oudsher een tweeledige achtergrond heeft, enerzijds het bewijsrechtelijke en anderzijds het veiligheidsaspect. Zo levert het proces-

²⁸ Bijvoorbeeld de artikelen 440 lid 2 en 556 lid 2 Rv.

verbaal van beslag of ontruiming als authentieke akte dwingend bewijs op van hetgeen de gerechtsdeurwaarder binnen de kring van zijn bevoegdheid omtrent zijn waarneming en verrichting verklaart. De wet sluit tegenbewijs evenwel niet uit. In de aanwezigheid van één of twee – de akte mede tekenende – getuigen kan een aanvullende bewijsrechtelijke waarborg schuilen. Daarnaast kan bijstand door een getuige van gewicht zijn bij de beteugeling van agressief verzet. Inschakeling van getuigen dient met andere woorden de goede gang van zaken bij de in de wet genoemde executiehandelingen. Maakt de gerechtsdeurwaarder gebruik van zijn hier bedoelde bevoegdheid, dan is het zich doen bijstaan door één of twee getuigen – hoewel facultatief – deel van de ambtshandeling.

Het Deurwaardersreglement geeft hiervoor een tarief²⁹. Gebruikelijk is dat de gerechtsdeurwaarder zich in de genoemde gevallen laat bijstaan door één getuige, vaak een personeelslid, soms een externe persoon zoals een gepensioneerde politieagent. De commissie beveelt daarom aan de kosten van bijstand door één getuige als verhoging van het schuldenaartarief van de bijbehorende ambtshandeling tot uitdrukking te brengen.

Om de tarieven zo hanteerbaar mogelijk te houden heeft de commissie de bedragen voor de in rekening te brengen verhoging voor de bijstand van een getuige beperkt tot twee. Voor de berekening van de hoogte van de tarieven voor de bijstand van een getuige heeft de commissie met betrekking tot de tijdsduur de processtap tenuitvoerlegging van de titel als uitgangspunt genomen binnen de twee meest voorkomende ambtshandelingen waar getuigenbijstand geïndiceerd is, namelijk beslag op roerende zaken (bijlage 5, KPMG-rapport, hoofdstuk 7, product 4) en ontruiming onroerende zaken (bijlage 5, KPMG-rapport, hoofdstuk 7, product 18). Zij heeft daar de kosten van een ondersteunend medewerker aan verbonden. Dit heeft geleid tot een tweetal mogelijke verhogingen (bijlage 8, product B1): f 34,95 (€ 15,86), respectievelijk f 122,32 (€ 55,51). Deze bedragen kunnen bij tijdsintensieve ambtshandelingen nog worden verhoogd (zie paragraaf 6.3).

In de onderstaande tabel is aangegeven welke ambtshandelingen verhoogd kunnen worden met onderscheidenlijk het lage of het hoge tarief voor getuigenbijstand (zie ook de tarieventabel van paragraaf 5.1).

Product KPMG	Ambtshandeling	Verhoging wegens bijstand getuige(n)	
		f	€
4	Beslag op roerende zaken	34,95	15,86
5	Beslag op safeloket	34,95	15,86
9	Beslag op rechten	34,95	15,86
14	Executie tot afgifte roerende zaken	122,32	55,51
15	Beslag tot afgifte roerende zaken	34,95	15,86
18	Ontruiming onroerende zaken	122,32	55,51
19	Beslag op schepen	122,32	55,51
20	Beslag op luchtvaartuigen	122,32	55,51
21	Gijzeling	122,32	55,51

6.3 Tijdsintensieve ambtshandelingen

De in de tarieventabel (paragraaf 5.1) met een + gemarkeerde ambtshandelingen kunnen bij overschrijding van een drempelwaarde voor de tenuitvoerlegging met een bedrag ad f 34,31 (€ 15,57) per vol kwartier worden verhoogd (voor de argumentatie, zie bijlage 5, KPMG-rapport, hoofdstuk 5.2.3). Voor die

²⁹ Artikel 14 onder G Deurwaardersreglement.

ambtshandelingen waarbij op grond van de wet de bijstand van een getuige kan worden ingeroepen kunnen de verhogingen voor de getuigenbijstand bij overschrijding van de drempelwaarde worden verhoogd met f 20,32 (€ 9,22) eveneens per vol kwartier (bijlage 8, product B1). De drempelwaarden voor de voor deze verhogingen in aanmerking komende ambtshandelingen zijn in onderstaande tabel weergegeven. Voor de producten die met een (G) zijn aangegeven geldt eveneens de verhoging wegens getuigenbijstand.

Product KPMG	Ambtshandeling	Bijstand getuige(n)	Drempelwaarde
4	Beslag op roerende zaken	G	Anderhalf uur
5	Beslag op safe loket	G	Anderhalf uur
6	Gerechtelijke inbewaringgeving		Drie uur
8	Executoriale verkoop		Drie uur
9	Beslag op rechten	G	Anderhalf uur
10	Beslag op aandelen op naam		Anderhalf uur
14	Executie tot afgifte roerende zaken	G	Drie uur
15	Beslag tot afgifte roerende zaken	G	Anderhalf uur
18	Ontruiming onroerende zaken	G	Drie uur
19	Beslag op schepen	G	Drie uur
20	Beslag op luchtvaartuigen (niet Nederlands)	G	Drie uur
21	Gijzeling	G	Drie uur

6.4 Verschotten

Van de kosten van de ambtsverrichtingen zelf zijn te onderscheiden de uitgaven die de gerechtsdeurwaarder soms aan externen moet doen om een ambtshandeling op de juiste wijze te vervullen. Bij de executie van een veroordeling tot ontruiming kan het bijvoorbeeld gaan om de vergoeding van de kosten van de slotenmaker. Bij een beslag op een onroerende zaak wordt het voor de inschrijving verschuldigde kadastrale recht door de gerechtsdeurwaarder voorgeschoten. Het zijn altijd betalingen die de gerechtsdeurwaarder in het belang van de uitoefening van een concrete ambtelijke taak aan een derde doet. De wet en de praktijk duiden uitgaven van deze aard aan als verschotten. De commissie dient vast te stellen of deze verschotten aan de schuldenaar kunnen worden doorberekend en – zo ja – onder welke voorwaarden.

De huidige regeling omtrent verschotten wordt gegeven door artikel 56 van de Wet tarieven in burgerlijke zaken en uitgewerkt in artikel 18 van het Deurwaardersreglement. De regeling houdt in dat behalve de van overheidswege vastgestelde bedragen mede aan de deurwaarders zijn verschuldigd de voor de juiste vervulling van de ambtshandelingen gedane verschotten. Het reglement verplicht de deurwaarders aan de voet van het origineel van hun exploiten hun salarissen en verschotten afzonderlijk te vermelden. Bij gebreke van deze vermelding, aldus het genoemde artikel 18, “wordt de berekening dier salarissen en verschotten, indien de rechter daartoe termen aanwezig acht, niet in de begroting van kosten geleden en zijn partijen niet gehouden die te voldoen”. Het reglement noopt de gerechtsdeurwaarder zo tot tijdige en gespecificeerde opgave van zijn kosten. De vermelding aan de voet van het exploit stelt rechter en partijen in staat de kostenopgave aan het wettelijk tarief te toetsen en indien nodig op redelijkheid te onderzoeken.

Voor zover de verschotten vóór vonnis werden uitgelegd en door de rechter gefiatteerd, zullen zij in de proceskostenveroordeling worden opgenomen. De in het gelijk gestelde partij verkrijgt aldus een titel, ook tot verhaal van de haar in rekening gebrachte verschotten van de gerechtsdeurwaarder. De verschotten die ná vonnis voor de juiste vervulling van ambtshandelingen worden gedaan, volgen het regime dat voor het wettelijk getarifeerde salaris van de gerechtsdeurwaarder voor ambtsverrichtingen na vonnis geldt. Met het loon dat hem krachtens de wet voor zijn executoriale ambtswerkzaamheden toekomt, worden de verschotten zonder nadere titel op de veroordeelde partij verhaald. De kosten van executie die vóór alles uit de opbrengst van de executie worden voldaan omvatten de verschotten die de gerechtsdeurwaarder moest uitleggen. Rechterlijke toetsing vindt eventueel plaats in een executiegeschil of in het kader van rangregeling.

De commissie verwacht dat dit stelsel ook onder het komende recht kan functioneren. Wel acht zij het geraden, de verplichting van de gerechtsdeurwaarder tot vermelding van zijn verschotten aan de voet van het exploit opnieuw te omlijnen. De opgave van verschotten dient een tweezijdige redelijkheidstoets te kunnen lijden. Vereist is dat in de gegeven omstandigheden deze kosten van externen redelijk zijn en de verrichte werkzaamheden redelijkerwijs noodzakelijk waren om de ambtsverrichting uit te voeren. Zowel *noodzaak* als *beloop* van de verschotten moeten vaststaan. De gerechtsdeurwaarder dient daar niet alleen met ondertekening van zijn exploit voor in te staan, hij behoort ook verificatie mogelijk te maken.

Slechts indien de ambtshandeling zonder het uitleggen van verschotten niet op juiste wijze had kunnen worden vervuld, is er plaats voor vermelding van verschotten aan de voet van het desbetreffend exploit en kunnen deze ten laste van de schuldenaar worden gebracht. Daarom kunnen verschotten, die niet aan een concreet exploit zijn gerelateerd – maar wellicht op dossierniveau werden uitgelegd, bijvoorbeeld ter verkrijging van verhaalsinformaties – niet aan de voet van enig exploit worden opgenomen.

Niet altijd zal het bedrag van de verschotten meteen na de afronding van de ambtshandeling bekend zijn. Soms ontvangt de gerechtsdeurwaarder de factuur van de door hem ingeschakelde derde pas na enige tijd. In dat geval moet de gerechtsdeurwaarder de in redelijkheid gemaakte noodzakelijke kosten in zijn exploit als PM-post opnemen. Het is naar de mening van de commissie vervolgens mogelijk, de vermelding van het bedrag van de verschotten en de factuur naderhand aan het exploit toe te voegen.

Aan de vermelding van verschotten volgens op de wet gebaseerde tarieven, zoals kosten van GBA- informatie, uittreksels uit het handelsregister en de inschrijving in de openbare registers, kan een lichtere eis worden gesteld dan aan de vermelding van kosten die derden op commerciële basis en vaak tegen een uurtarief factureren.

Verschotten bevatten naar hun aard geen winstelement ten behoeve van degene die verschotten doorberekent. Het gaat om het bedrag dat de gerechtsdeurwaarder daadwerkelijk verschuldigd is aan de externe. Kortingen, provisies e.d. dienen in mindering te komen van het bedrag dat de schuldenaar in rekening wordt gebracht. Ook dient de gerechtsdeurwaarder af te zien van elke toevoeging van niet-ambtelijke aard in annonces, advertenties, aanplakkingen e.d.. Om ook indirect profijt uit te sluiten acht de commissie het juist dat de gerechtsdeurwaarder in het exploit verklaart geen belang te hebben in de onderneming van de derde die de kosten factureert.

Op het punt van de plicht tot vermelding van de kosten aan de voet van het exploit maakt de Gerechtsdeurwaarderswet, anders dan het Deurwaardersreglement, geen verschil tussen origineel en afschrift. De noodzaak tot eensluidendheid van alle edities van zijn exploit dwingt de gerechtsdeurwaarder ertoe straks elke vermelding omtrent de kosten ook op het afschrift te plaatsen.

Waar hier wordt gesproken over verschotten die na vonnis worden gedaan, moet dit vanzelfsprekend ruimer worden begrepen: verschotten die na overhandiging van een executoriale titel worden gedaan.

De commissie stelt voor, de plicht tot vermelding van verschotten nader te omschrijven als volgt:

1. de gerechtsdeurwaarder vermeldt aan de voet van het exploit de verschotten die hij voor de juiste vervulling van de bij dat exploit gerelateerde ambtshandeling heeft gedaan;
2. tenzij het gaat om vaste kosten waarvan de hoogte bij of krachtens de wet is bepaald, hecht de gerechtsdeurwaarder een afschrift van de factuur aangaande zijn verschotten aan het exploit;
3. belegt de gerechtsdeurwaarder zijn verschotten met een afschrift van de factuur, dan plaatst hij aan de voet van het exploit een verklaring, inhoudend:
 - dat de uit de factuur blijkende kosten voor de juiste vervulling van de gerelateerde ambtshandeling moesten worden gemaakt en niet meer bedragen dan nodig was, en
 - dat hij rechtstreeks noch middellijk enig belang heeft in de onderneming van de derde die de kosten factureerde;
4. de gerechtsdeurwaarder voorziet deze verklaring van een zelfstandige dag- en handtekening; de dagtekening kan een latere zijn dan die van het exploit.

De commissie merkt op te hebben gespeeld met de gedachte dat het exploit, dat op de voorgestelde wijze melding van verschotten maakt, door de gerechtsdeurwaarder in grosse zou kunnen worden uitgegeven. De legitimatie tot executoriaal verhaal van na vonnis gedane verschotten zou daarmee rechtstreeks aan artikel 430 Rv worden ontleend³⁰. De commissie heeft de gedachte verworpen, omdat zij de voorziening te ingrijpend achtte en ook niet geheel passend bij de aard van het exploit, dat immers slechts de wil van één der partijen tot uitdrukking brengt. De praktijk blijkt met de huidige regeling overweg te kunnen. Met de voorgestelde extra waarborg aangaande noodzaak en beloop, behoeft het verhaal van verschotten onder de nieuwe wettelijke regeling niet wezenlijk anders te geschieden.

Wel lijkt het de commissie nuttig, bij de voorziene algemene maatregel van bestuur met zoveel woorden te vermelden dat onder de kosten ter zake van ambtshandelingen, bedoeld in de artikelen 57 lid 5 en 434 Rv, ook worden verstaan de door de gerechtsdeurwaarder voor de juiste vervulling van die handelingen gedane verschotten.

6.5 BTW

De gerechtsdeurwaarder declareert de door hem verrichte ambtshandelingen aan zijn opdrachtgever overeenkomstig het tussen hen overeengekomen tarief en zal hierover omzetbelasting in rekening brengen. Het bedrag aan omzetbelasting zal voor de opdrachtgever een schadepost vormen indien hij niet gerechtigd is tot verrekening in de zin van de Wet op de omzetbelasting. De commissie is van oordeel dat het uitsluitend in dat geval redelijk is dat ter vergoeding van die schade voor de opdrachtgever het schuldenaars-tarief wordt verhoogd met een toeslag gelijk aan het tarief van de omzetbelasting. De verschuldigde schuldenaars-tarieven zijn op grond van de aard van de prestatie (schadevergoeding) op zich zelf niet aan omzetbelasting onderhevig.

Om er zoveel mogelijk zeker van te zijn dat de aan een schuldenaar in rekening te brengen toeslag ook daadwerkelijk een schadepost voor de opdrachtgever is, zal de opdrachtgever dit dienen te stellen, door te verklaren dat hij de omzetbelasting niet kan verrekenen in de zin van de Wet op de Omzetbelasting 1968. Deze verklaring dient door de gerechtsdeurwaarder aan de voet van het exploit te worden weergegeven.

³⁰ Burgerlijke Rechtsvordering, A.I.M. van Mierlo/H. Stein, art. 430 Rv, aant. 4. De bewerker merkt op dat aan het criterium van lid 1 voldoen: akten van de ambtenaren van de burgerlijke stand, notariële akten, akten van deurwaarders.

7 Voorschotten

Als derde element van haar opdracht is de commissie verzocht te adviseren over regels met betrekking tot de bedragen die de gerechtsdeurwaarder aan zijn opdrachtgever als voorschot voor zijn werkzaamheden in het kader van ambtshandelingen mag berekenen.

Het hier bedoelde voorschot wordt in artikel 11 van de Gerechtsdeurwaarderswet genoemd in verband met de ministerieplicht van de deurwaarder. De gerechtsdeurwaarder, aldus artikel 11, is

- a. “(...) te allen tijde verplicht (...) de ambtshandelingen waartoe hij bevoegd is, te verrichten wanneer hierom wordt verzocht, tenzij (...)
- b. de verzoeker niet bereid is het krachtens deze wet door de gerechtsdeurwaarder aan hem gevraagde voorschot voor het verrichten van ambtshandelingen te voldoen.”

De commissie stelt voorop dat het nieuwe regime beoogt dat opdrachtgever en gerechtsdeurwaarder in vrijheid de prijs van het door de deurwaarder te verrichten ambtswerk overeenkomen. In die relatie zal ook het door de opdrachtgever te betalen (kosten)voorschot bij overeenkomst moeten worden geregeld. Het staat de gerechtsdeurwaarder uiteraard vrij om af te zien van een voorschot. Indien de deurwaarder echter een voorschot verlangt en de opdrachtgever niet bereid is dat te voldoen, dan geldt de hierboven geciteerde uitzondering op de ministerieplicht, mits het voorschot “krachtens deze wet” wordt gevraagd. Dit betekent dat het beloop van het voorschot bij amvb moet worden bepaald³¹.

De commissie is van oordeel dat er geen reden is hier een bedrag hoger of lager dan de gevonden kostprijs (inclusief de verhogingen genoemd in de paragrafen 6.2 t/m 6.5) te hanteren. Zij adviseert dan ook het voorschot, dat de gerechtsdeurwaarder krachtens de wet kan vragen, te stellen op het bedrag dat bij toepassing van het vaste schuldenaarstarief voor de opgedragen ambtshandeling of reeks van ambtshandelingen berekend mag worden. Is op het moment van de opdracht te voorzien dat de ambtshandeling noodzakelijkerwijs meebrengt dat de gerechtsdeurwaarder verschotten uitlegt, dan mag hij naar het oordeel van de commissie bovendien een voorschot vragen gelijk aan het bedrag dat naar redelijke schatting met die verschotten is gemoeid. Voor die ambtshandelingen waarvoor geen schuldenaarstarief en derhalve geen kostprijs is vastgesteld, kan een in redelijkheid bepaald voorschot aan de opdrachtgever worden gevraagd.

³¹ Artikel 21 Gerechtsdeurwaarderswet.

8 Uitzonderingen

De commissie heeft zich met betrekking tot de in de voorgaande hoofdstukken afgebakende ambtshandelingen en de daaraan verbonden schuldenaarstarieven afgevraagd of de kosten van deze ambtshandelingen volgens het schuldenaartarief te allen tijde voor rekening van de schuldenaar moeten komen.

De commissie is van oordeel dat indien de opdrachtgever, gelet op zowel zijn belangen als die van de schuldenaar en hetgeen in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is, in redelijk niet had kunnen besluiten tot de desbetreffende ambtshandeling om zijn doel te bereiken, de kosten van die ambtshandeling niet voor rekening van de schuldenaar behoren te komen. Laat de opdrachtgever bijvoorbeeld, na de indiening van een faillissementsrekest of een ander procesinleidend verzoekschrift, zijn wederpartij bij exploit oproepen zonder dat de rechter of griffier dat bepaalde³², dan geldt het schuldenaartarief in beginsel niet. De gewone gang van zaken is immers dat de wederpartij per (aangetekende) brief wordt opgeroepen. Ook indien een ambtshandeling wordt uitgevoerd die in geen verhouding staat tot de legitieme belangen van de opdrachtgever, bijvoorbeeld indien hij zijn doel met aanzienlijk goedkopere middelen had kunnen bereiken, kan het in rekening brengen van de kosten daarvan kennelijk onredelijk zijn. Het schuldenaartarief behoort dan buiten toepassing te blijven.

De beoordeling of het tarief in de hierboven aangegeven context buiten toepassing moet blijven behoort naar het oordeel van de commissie tot de taak van de rechter. De gerechtsdeurwaarder speelt hierin, afgezien van de mogelijke verplichtingen die hem in de beroeps- en gedragsregels worden opgelegd, geen rol. De gerechtsdeurwaarder beschikt niet altijd over voldoende gegevens om een juiste beoordeling te maken en bevindt zich bovendien niet in de positie om te oordelen over de verschuldigdheid van kosten van ambtshandelingen.

Ten slotte is de commissie van oordeel dat de kosten van exploiten waarbij een gebrek in een eerder exploit wordt hersteld niet ten laste van de schuldenaar mogen worden gebracht³³.

³² Vgl. artikel 6 Faillissementswet, artikel 429r Rv.

³³ Vgl. artikelen 92 t/m 94 Rv en artikel 1.6.20 van het wetsvoorstel tot herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken, in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aanleg (kamerstukken II, 26 855).

9 Aandachtspunten

9.1 Proportionaliteit

De commissie merkt op dat de haar gegeven opdracht – het adviseren over vaste schuldenaars-tarieven op basis van kostprijs – leidt tot een vast tarief per ambtshandeling, welk tarief niet gerelateerd is aan het belang van de zaak. Dit heeft tot gevolg dat met betrekking tot zaken met een klein belang de tarieven voor ambtshandelingen voor de schuldenaar onevenredig zwaar kunnen wegen. Hoewel op kostprijs gebaseerde tarieven zich bezwaarlijk lenen voor differentiatie, roept de door de commissie gesignaleerde mogelijke disproportionaliteit de vraag op of te allen tijde vastgehouden moet worden aan het uitgangspunt dat de vaste schuldenaars-tarieven gebaseerd moeten zijn op de kostprijs van de ambtshandelingen en in het verlengde daarvan of de tarieven in de relatie gerechtsdeurwaarder–opdrachtgever te allen tijde vrij moeten zijn.

De commissie rekent de oplossing van deze problematiek niet tot haar taak. Zij realiseert zich dat de door haar opgeworpen vragen met betrekking tot de proportionaliteit van het tarief moeilijk te beantwoorden zijn. Vastgesteld zal moeten worden of er sprake is van een ongewenste disproportionaliteit in de verhouding tarief en belang van de onderliggende zaak. Wordt deze vraag bevestigend beantwoord dan zal vervolgens onderzocht moeten worden of, en zo ja in hoeverre, tarieven kunnen worden gedifferentieerd. Bij beantwoording van deze vragen zal er naar het oordeel van de commissie een afweging plaats moeten vinden tussen enerzijds het algemeen belang (toegang tot de rechter, betalingsmoraal) en anderzijds (ook onderling tussen) de bijzondere belangen (kosten, inbaarheid van kleine vorderingen) van de opdrachtgevers, gerechtsdeurwaarders en schuldenaren.

9.2 Mogelijke bevoordeling opdrachtgevers

De commissie signaleert dat er, als gevolg van de keuze voor enerzijds de vrije tarieven in de relatie tussen opdrachtgever en gerechtsdeurwaarder en anderzijds de vaste tarieven in de relatie tussen opdrachtgever en schuldenaar, de situatie zou kunnen ontstaan dat het vrij overeen te komen tarief lager is dan het op de schuldenaar te verhalen vaste tarief. Met name indien sprake is van zogenaamde bulk-opdrachten, is het niet ondenkbaar dat een dergelijke situatie zich zal voordoen. De opdrachtgever zal dan winst maken op het schuldenaars-tarief. Binnen het kader van haar opdracht en de door de wetgever gemaakte keuze rekent de commissie de oplossing van deze problematiek niet tot haar taak. Wel beveelt zij aan de ontwikkeling van de vrije tarieven te volgen en op een nader vast te stellen tijdstip te evalueren.

9.3 Bekostiging in het kader van de gefinancierde rechtsbijstand

Indien de gerechtsdeurwaarder ambtshandelingen verricht voor een rechtzoekende die procedeert op grond van een toevoeging op basis van de Wet op de rechtsbijstand (Wrb), geldt dat de rechtzoekende geen kosten verschuldigd is³⁴. De gerechtsdeurwaarder ontvangt voor zijn werkzaamheden 75% van het bedrag dat hij volgens het Deurwaardersreglement zou hebben mogen berekenen³⁵. Verschotten blijven daarbij voor rekening van de opdrachtgever.

Wat betreft de hoogte van de vergoeding meent de Commissie dat de plicht van de gerechtsdeurwaarder ambtshandelingen in opdracht van minder draagkrachtigen ook daadwerkelijk te verrichten, zich niet laat verenigen met een beperking van zijn recht op volledige betaling van een redelijke vergoeding. De commissie wijst hierbij op het bepaalde in art. 7:405 BW en de marktwerking die de wetgever met de Gerechtsdeurwaarderswet nastreeft. Voor de hoogte van de vergoeding is van belang dat de tarieven in de relatie tussen opdrachtgever en gerechtsdeurwaarder onder de nieuwe wet volledig vrij zijn en dat de meest objectieve factor voor het

³⁴ Artikel 40 Wet op de rechtsbijstand.

³⁵ Artikel 40 Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000.

vaststellen van een redelijke vergoeding het vaste schuldenaarstarief is. De commissie beveelt dan ook aan de hoogte van de vergoeding van ambtshandelingen voor minder draagkrachtigen gelijk te stellen aan het vaste schuldenaarstarief, doch realiseert zich tegelijkertijd dat deze aanbeveling financiële consequenties voor de overheid heeft.

9.4 Overgangsrecht

Hierin is voorzien in artikel 87 lid 2 van de Gerechtsdeurwaarderswet. Dit artikel bepaalt dat met betrekking tot de ambtshandelingen verricht voor de inwerkingtreding van de wet de vergoedingen op basis van de vijfde titel van de Wet tarieven in burgerlijke zaken dienen te worden vastgesteld. Van de datum van het exploit is eenvoudig af te leiden welk tariefstelsel van toepassing is.